

Lublin, dnia 29 czerwca 2018 r.

Fundacja Wolność od Religii
ul. Fryderyka Chopina 41 lok. 2
20-023 Lublin
KRS 0000403073

Minister Spraw Zagranicznych
Ministerstwo Spraw Zagranicznych
al. J. Ch. Szucha 23
00-580 Warszawa

WNIOSEK O PODJĘCIE DZIAŁAŃ NADZORCZYCH

Na podstawie art. 13 ust. 1 i 3 Ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. Prawo konsularne, zwaną dalej Ustawą, wnoszę o podjęcie działań nadzorczych wobec konsulatów uczestniczących w procedurze przyznawania Karty Polaka ze szczególnym uwzględnieniem konsulatów w Mińsku oraz Lwowie.

UZASADNIENIE

W związku z kierowanymi do Fundacji informacjami dotyczącymi nieprawidłowości na egzaminach przed konsulem w ramach procedury uzyskania Karty Polaka, koniecznym staje się zwrócenie do Ministra Spraw Zagranicznych o podjęcie działań nadzorczych, wynikających z jego uprawnień ustawowych, mające na celu usunięcie wskazywanych w przedmiotowym wniosku nieprawidłowości.

Ze zgłoszeń do Fundacji, a także z doniesień medialnych wynika, iż podczas egzaminów przed konsulem w ramach procedury ubiegania się o Kartę Polaka zadawane są pytania stricte religijne, przykładowo: Co to jest rezurekcja? Co to jest Triduum Paschalne? Podaj daty katolickich świąt. Które z nich są ruchome? Osoby starające się o przyznanie Karty Polaka są wypytywane o udział w praktykach religijnych.

Wskazać należy, iż zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 1 Ustawy z dnia 7 września 2007 r. o Karcie Polaka, Karta Polaka może być przyznana osobie, która deklaruje przynależność do Narodu Polskiego i spełni łącznie następujące warunki: wykaże swój związek z polskością przez przynajmniej podstawową znajomość języka polskiego, który uważa za język ojczysty, oraz znajomość i kultywowanie polskich tradycji i zwyczajów. Jak wskazuje zatem przepis, w ramach egzaminu przed konsulem możliwe jest ustalanie poprzez pytania znajomości i kultywowania polskich tradycji i zwyczajów. Nie może to jednak przekraczać pewnych granic, wchodząc w sferę praktyk i zasad konkretnej religii, w tym przypadku pytania dotyczące religii katolickiej. Stanowi to bowiem nie tylko naruszenie przepisu ustawy, w którym nie ma dopuszczalności ustalania znajomości i zasad jakiegokolwiek religii, a tym bardziej szczegółowe pytania dotyczące tylko jednej religii.

Powyższe narusza także zapisy Konstytucji. Zgodnie z art. 25 ust. 2 Konstytucji, władze publiczne w Rzeczypospolitej Polskiej zachowują bezstronność w sprawach przekonań religijnych, światopoglądowych i filozoficznych, zapewniając swobodę ich wyrażania w życiu publicznym. Nie jest bezstronnym stworzony pozaustawowo wymóg dokładnej znajomości zasad i obrzędów jednej religii. W dalszej kolejności, przywołać należy art. 32 ust. 2 Konstytucji, który stanowi, iż nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny. Tym samym, brak znajomości jednej z religii nie może być powodem do jakichkolwiek utrudnień w zakresie uzyskania Karty Polaka. Natomiast według art. 53 ust. 7 Konstytucji, nikt nie może być obowiązany przez organy władzy publicznej do ujawnienia swojego światopoglądu, przekonań religijnych lub wyznania. Wszystkie te przepisy Konstytucji są naruszane przez takie nieprawidłowe, opisane wyżej, działania organu władzy publicznej w trakcie realizowania procedury przyznawania Karty Polaka.

Podnieść należy, za doktryną prawa, iż „W sumie ustawowy warunek związków z polskością powiązany jest z bardzo nieostrym i w rzeczywistości niesprawdzalnym obiektywnie kryterium, jakim jest "znajomość i kultywowanie polskich tradycji i zwyczajów". Otwiera to pole do różnorodnej interpretacji, a w ślad za tym - do nadmiernej swobody w zakresie oceniania, czy zainteresowana osoba odpowiada wymogom niezbędnym do otrzymania Karty Polaka. Innymi słowy, kryterium kultywowania

zwyczajów i tradycji narodowych oznacza pełną swobodę (wręcz dyskrejonalność) konsula przy kwalifikowaniu dochowania warunku, od którego ustawa uzależnia przyznanie Karty Polaka.

Zastosowanie powyższego wyznacznika związków z polskością, ze względu na jego zdecydowaną nieprecyzyjność i zbyt daleko idącą uznaniowość w jego interpretowaniu i stosowaniu przez organy administracji (konsulów), uznać należy za rozwiązanie niewłaściwe i niepotrzebne. Przydatność kryterium znajomości i kultywowania polskich tradycji i obyczajów dla ustalenia związków z polskością jest w gruncie rzeczy niewielka, skoro nie można jednoznacznie określić z góry ani treści kategorii tradycji i zwyczajów, ani też ustalić sposobów potwierdzania ich praktykowania (kultywowania) przez zainteresowane osoby w ich życiu codziennym.

Można oczekiwać, że przy istnieniu tego kryterium dorozumiewana będzie jego treść, sprowadzająca się przede wszystkim do - skądinąd charakterystycznego dla polskiej tradycji kulturowej - obchodzenia katolickich świąt i uroczystości. To zaś niesie ze sobą obawę, że związki z polskością oceniane będą w sposób jednostronny, tj. przez pryzmat wyznania (i według schematu Polak-katolik), co może prowadzić do dyskryminowania części osób, które na przykład będąc pochodzenia polskiego są innej niż katolicka konfesji bądź w ogóle są indyferentne w kwestii wiary.

Ponadto należy też wziąć pod uwagę, że w praktycznym stosowaniu omawianego kryterium pojmowanego głównie z perspektywy respektowania świąt i uroczystości religijnych (katolickich) wykazanie kultywowania tradycji i zwyczajów nie może obejść się bez ujawniania światopoglądu, przekonań religijnych czy wyznania. To zaś może zderzać się z postanowieniami Konstytucji RP, że nikt nie może być obowiązany przez organy władzy publicznej do ujawniania swojego światopoglądu, przekonań religijnych lub wyznania (art. 53 ust. 7).

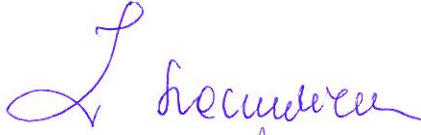
Wszystko to każe krytycznie patrzeć na zastosowane tu kryterium znajomości i kultywowania polskich tradycji i zwyczajów, jak i na oparty na tym kryterium warunek w postaci związków z polskością. Przy istniejącym ujęciu warunek ten nie jest obiektywnie sprawdzalny i ma bardziej walor swoistego "ozdobnika", a nie racjonalnego kwalifikatora w odniesieniu do osób ubiegających się o Kartę Polaka. Równocześnie zwiększa to

potencjalny ładunek arbitralności w rozstrzygnięciach podejmowanych w tym zakresie.” (Jagielski, Jacek i Pudzianowska, Dorota. Art. 2. W: Ustawa o Karcie Polaka. Komentarz. ABC, 2008.).

Tym samym, mimo iż sformułowanie wskazanego przepisu w zakresie wykazania swojego związku z polsnością przez znajomość i kultywowanie polskich tradycji i zwyczajów jest niezwykle ogólne i ocenne, bez sprecyzowania go bliżej dookreślonymi kryteriami, należy jednak ten przepis poddawać odpowiedniej wykładni prawniczej, której skutek nie może być sprzeczny z innymi przepisami prawa, w tym z powoływanymi przepisami Konstytucji.

Podnieść należy, iż Minister Spraw Zagranicznych posiada odpowiednie uprawnienia przewidziane przepisami, które dają podstawę do interwencji w przedmiotowej sprawie. Jak stanowi bowiem art. 13 ust. 1 i 3 Ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. Prawo konsularne, konsul podlega służbowo ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych. W ramach sprawowanego nadzoru minister właściwy do spraw zagranicznych może wydawać wiążące wytyczne, formułować zalecenia oraz żądać od konsula informacji, wyjaśnień i dokumentów. Zasadnym zatem jest, aby Minister zażądał wyjaśnień w tej sprawie, a także wydał odpowiednie wytyczne, które pozwolą na obiektywne i prawidłowe realizowanie procedury przyznawania Karty Polaka.

W związku z powyższym, wnoszę o zajęcie się przedmiotową sprawą.

Dorota Wojcik
prezeska zarządu
